

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 02.03.2010, sp. zn. 22 Cdo 2028/2008, ECLI:CZ:NS:2010:22.CDO.2028.2008.1

Číslo: 6/2011

Právní věta: Vznikne-li mezi vlastníky sousedních nemovitostí spor o hranice pozemku či parcely, nemůže se žalobce u soudu domáhat opravy výměry parcely v katastru nemovitostí ani určení průběhu hranice mezi parcelami či pozemky. V takovém případě je třeba sporný pozemek (jeho část) vymezit zásadně geometrickým plánem; vlastnictví takto identifikovaného pozemku může být předmětem soudního řízení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 02.03.2010

Spisová značka: 22 Cdo 2028/2008

Číslo rozhodnutí: 6

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Katastr nemovitostí, Vlastnictví

Předpisy: § 126 odst. 1 obč. zák.
§ 80 písm. c) o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O b v o d n í s o u d p r o P r a h u 4 k n á v r h u ž a l o b c ů, d o m á h a j í c í c h s e u r č e n í, ž e j s o u v l a s t n í k y p o z e m k ů p a r c. č. 1294/3 o výměře 44 m² a parc. č. 1294/1 o výměře 518 m² v katastrálním území Š., zapsaných na listu vlastnictví č. 751 pro obec P. ve výměře 42 m² u parcely č. 1294/3 a ve výměře 515 m² u parcely č. 1294/1, usnesením ze dne 30. 8. 2007, rozhodl výrokem pod bodem I., že „v řízení se pokračuje“, a výrokem pod bodem II., že „řízení se zastavuje“ a že „po právní moci tohoto usnesení bude věc postoupena Katastrálnímu úřadu P. – město.“ Výrokem pod body III. a IV. rozhodl o nákladech řízení a poplatkové povinnosti.

Soud prvního stupně uvedl, že nejde o žalobu na určení vlastnictví, neboť „žalobci netvrdí, že jsou vlastníky pozemku“, ale že jejich pozemky mají jinou kvalitu, resp. větší výměru, než jaká je v katastru nemovitostí uvedena; jde tudíž o žalobu na určení průběhu hranic pozemků. Vyšel ze zjištění, že u příslušného katastru nemovitostí bylo vedeno řízení o opravě chyby geometrického plánu; proto usnesením ze dne 9. 1. 2006 přerušil podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. řízení do doby rozhodnutí katastrálního úřadu. Řízení u katastrálního úřadu však bylo přerušeno, a proto rozhodl o pokračování v řízení, které současně pro nedostatek pravomoci soudu podle § 104 odst. 1 o. s. ř. zastavil s tím, že věc postoupí po právní moci katastrálnímu úřadu. S odkazem na § 7 o. s. ř. konstatoval, že vytyčování hranic pozemků je v pravomoci katastrálního úřadu.

M ě s t s k ý s o u d v Praze jako soud odvolací k odvolání žalobců usnesením ze dne 16. 10. 2007 potvrdil usnesení soudu prvního stupně a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Se závěry soudu prvního stupně se ztotožnil. Odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [22 Cdo 2271/2006](#) a uzavřel, že příslušným k rozhodnutí o nápravě chyby u výměry parcel ve smyslu § 52 odst. 4 vyhlášky č. 26/2007 Sb., kterou se provádí katastrální zákon, je Katastrální úřad P. – město.

Proti usnesení odvolacího soudu podávají žalobci dovolání, jehož přípustnost opírají o § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř. a uplatňují dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Namítají, že odvolací soud jejich žalobu na určení vlastnictví posoudil nesprávně jako žalobu na průběh vlastnické hranice, k jejímuž projednání „nemá soud pravomoc“. Jsou přesvědčeni, že minimálně u parcely č. 1296/5 v k. ú. Š., oddělené od parcely č. 1294/3, je pravomoc soudu dána, neboť jde o určení vlastnictví ke konkrétní parcele, zakreslené a vedené v katastrálním operátu, byť její vznik neměl oporu v právních předpisech. V této souvislosti odkazují na stanovisko Zeměměřičského a katastrálního inspektorátu v Praze z 22. 12. 2006, resp. jeho rozhodnutí z 31. 10. 2007. Soud měl ve vztahu k parcele č. 1296/5 rozhodnout o jejich žalobním návrhu, s tím, že by u druhé části žalobního návrhu, dotýkající se parcely č. 1294/1, postupoval podle § 104 odst. 1 o. s. ř. Navrhují, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření k dovolání popírá dovolací důvod uplatňovaný žalobci, připomíná, co bylo předmětem sporu a uvádí, že „žalobou se žalobci domáhají posunutí hranice mezi pozemky, ale nikoliv určení vlastníka sporné části pozemku, protože vlastníci jsou nesporní a žalobci neuvedli jediný právní důvod, pro který by vlastnictví tak, jak je zapsáno, nemělo platit resp. by bylo protiprávní“. Navrhuje, aby dovolací soud rozhodl, že „se dovolání nepřipouští“.

Podle čl. II. – přechodná ustanovení, bodu 12 zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, účinného od 1. 7. 2009 (vyjma ustanovení čl. I bodů 69, 71 a 100, ustanovení čl. XIII a ustanovení čl. XVII bodu 1, která nabývají účinnosti 23. 1. 2009), dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vyhlášeným (vydaným) přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů; užití nového ustanovení § 243c odst. 2 tím není dotčeno.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Dovolací soud proto při projednání dovolání postupoval podle občanského soudního řádu ve znění účinném před jeho novelizací provedenou zákonem č. 7/2009 Sb.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod upravený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné.

V dané věci jde o řešení otázky, zda projednání žaloby na určení vlastnického práva k parcele je v pravomoci soudu i v případě, že z žalobních tvrzení se podává, že žalobci sledují dosažení opravy výměry parcely v katastru nemovitostí, a proto udávají jinou výměru parcely, než jaká je evidována v katastru.

Soud prvního stupně konstatoval, že se nejedná o žalobu na určení vlastnictví, neboť žalobci údajně netvrdí „že jsou vlastníky (patrně jiného, pozn. dovolacího soudu) pozemku, než u kterého mají v katastru zapsané vlastnické právo, nýbrž že jejich pozemek má jinou kvalitu (větší výměru), než je v

katastru nemovitostí uvedena. Jde tedy o žalobu na určení průběhu hranic“. Tento názor sdílel i odvolací soud, který uvedl, že smyslem žaloby je opravit chybně uvedenou výměru pozemkových parcel v katastru nemovitostí; jedná se tedy o žalobu na určení průběhu hranice.

Odvolací soud odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. [22 Cdo 2271/2006](#); v této věci šlo o případ, že žalobci se domáhali, aby soud určil, že jsou vlastníky parcely o velikosti větší než evidované v katastru nemovitostí. Nejvyšší soud v této věci konstatoval: „Vymezení parcely je jen evidenční záležitostí a nemůže nic měnit na vlastnickém právu k pozemku; proto také soud nemůže určovat, jaká je ve skutečnosti výměra parcely, neboť stanovení výměry parcely je jen věcí katastrálního úřadu, který parcely eviduje. To vyplývá i z § 19a odst. 5 katastrálního zákona č. 344/1992 Sb., podle kterého zpřesněním evidenčních údajů katastru o geometrickém a polohovém určení hranice pozemku a výměře parcely nedochází ke změně právních vztahů k pozemku. Pokud tedy dojde ke zpřesnění evidenčních údajů katastru tak, že výměra určité parcely je nadále zapsána v menším rozsahu než doposud, neznamená to, že by zaniklo vlastnické právo k té části pozemku, která byla dosud zahrnuta do (zmenšené) parcely. Vzniknou-li pochybnosti ohledně vlastnického práva ke zbývající části pozemku, jehož výměra nadále převyšuje výměru nově určené parcely, lze se poté, co za pomoci geometrického plánu bude zbývající část pozemku určena jako parcela, domáhat určení vlastnického práva k této parcele. Původní pozemek, jehož výměra byla dříve totožná s výměrou později zmenšené parcely, tak bude nadále zahrnovat dvě, případně i více parcel. Soud však nemůže závazně pro katastrální úřad určovat, jakou má parcela výměru. Žalobci uplatněný nárok tak nemá oporu ve hmotném právu a požadované určení nemůže být zákonným podkladem pro změnu údajů vedených katastrem nemovitostí“. Pokud soudy vyšly z tohoto rozsudku, měly vzít do úvahy, že - ač šlo o podobnou věc - soudy ve věci meritorně rozhodly a ani Nejvyšší soud nedospěl k závěru o nedostatku pravomoci, ale jen uvedl, že uplatněný nárok nemá oporu ve hmotném právu.

Podle odvolacího soudu však není rozhodnutí o žalobě na určení vlastnictví k parcele v pravomoci soudu, pokud výměra parcely uvedená v žalobě není totožná s údaji o této parcele v katastru nemovitostí, a taková žaloba je pak v podstatě žalobou na určení průběhu hranice pozemku, jejíž projednání není v pravomoci soudů. Toto právní posouzení věci dovolací soud nesdílí.

V občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány (§ 7 odst. 1 o. s. ř.). Vlastnické právo k parcele je upraveno občanským zákoníkem (§ 123 a násl.) a projednání a rozhodnutí o žalobě na určení tohoto práva je v pravomoci soudu.

Od pravomoci soudu k projednání a rozhodnutí o žalobě na určení vlastnického práva k parcele je třeba rozlišit opodstatněnost takové žaloby.

Podle § 118 odst. 1 obč. zák. jsou předmětem občanskoprávních vztahů věci a - pokud jejich povaha připouští - práva nebo jiné majetkové hodnoty. Věci jsou movité a nemovité, přičemž za nemovité se považují pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem (ustanovení § 119 odst. 1, 2 obč. zák.). Pozemky se evidují v katastru nemovitostí v podobě parcel, jež mají geometrické a polohové určení a jsou zobrazeny v katastrální mapě a označeny parcelními čísly [§ 1 odst. 1 písm. a), § 3 písm. a), b), § 4 a § 27 písm. a) katastrálního zákona]. Pozemek, definovaný pro účely tohoto zákona jeho ustanovením § 27 písm. a) jako část zemského povrchu oddělená od sousedních částí hranicí územní správní jednotky nebo hranicí katastrálního území, hranicí vlastnickou, hranicí držby, hranicí druhů pozemků, popřípadě rozhraním způsobu využití pozemků, je - v podobě části zemského povrchu - ve smyslu § 119 odst. 2 obč. zák. věcí nemovitou, tedy samostatným předmětem občanskoprávních (zde vlastnických) vztahů; nemusí být vždy totožný s parcelou, nýbrž může zahrnovat více parcel, popřípadě části různých parcel, nebo naopak být částí parcely jediné. Evidence parcely v katastru nemovitostí je věcí katastrálního úřadu, soud nemůže určovat, jakou výměru má parcela evidovaná v

katastru, resp. kudy mají vést její hranice. Vznikne-li spor o hranice pozemku či parcely, nemůže se žalobce u soudu domáhat opravy výměry parcely v katastru nemovitostí ani určení průběhu hranice mezi parcelami či pozemky. V takovém případě je třeba sporný pozemek (jeho část) vymezit geometrickým plánem a vlastnictví takto identifikovaného pozemku může být předmětem soudního řízení. Samotná okolnost, že jako předběžnou otázku je třeba v tomto řízení řešit skutečný průběh hranice mezi sousedícími pozemky ještě neznámá, že by šlo o řízení o určení průběhu sporné hranice, které soudu nepřísluší (viz též R 53/1973 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dále jde o posouzení postupu v případě, kdy žalobce žádá o určení vlastnického práva k parcele, kterou však vymezuje způsobem, který neodpovídá údajům katastru nemovitostí. Touto otázkou se Nejvyšší soud zabýval v rozsudku ze dne 23. 6. 1998, sp. zn. 3 Cdon 680/96, publikovaném v Právních rozhledech č. 10/1998, ve kterém uvedl: „V žalobách o vydání pozemku, popř. o povinnosti uzavřít dohodu o vydání pozemku, je třeba v tzv. petitu vždy řádně identifikovat pozemek, který se má stát předmětem zápisu v katastru nemovitostí. Nezbytnými identifikačními údaji, které musí být v petitu, resp. v enunciatu rozsudku soudu uvedeny, jsou parcelní číslo pozemku a označení katastrálního území, v němž se pozemek nachází. Jde-li o existující pozemek geometricky vymezený v operátech katastrálního úřadu, rozloha či výměra takového pozemku nemusí být uváděna. Byť však jde o identifikační údaj nadbytečný, je-li užít, musí odpovídat skutečnosti“. Jestliže v žalobě uvedená výměra skutečnosti neodpovídá, je třeba učinit závěr, že taková parcela není v katastru nemovitostí evidována a nelze tedy určit její vlastnictví.

Jestliže žalobce uvádí nesprávnou výměru parcely jen nedopatřením, bude na místě odstraňování vad žaloby podle § 43 odst. 1 o. s. ř.; nejde však o vadu, která by bránila pokračování v řízení. Neopraví-li žalobce návrh nebo uvádí-li jinou než v katastru nemovitostí evidovanou výměru parcely úmyslně, aby tak dosáhl opravy údajů katastru, soud žalobu zamítne, neboť nelze určit vlastnické právo k parcele vymezené jinak než údaji katastru nemovitostí (taková parcela neexistuje). Nicméně i v tomto případě je předmětem řízení určení vlastnického práva a samotná skutečnost, že žalobce navrhuje, aby jako předběžná otázka byl posouzen průběh hranice mezi pozemky, nebo že zpochybňuje správnost postupu katastrálního úřadu při určení výměry parcely ještě neznámá, že by projednání a rozhodnutí sporu nebylo v pravomoci soudu.

Lze poznamenat, že v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. [22 Cdo 2035/2003](#), Soubor rozhodnutí Nejvyššího soudu č. C 2860, se uvádí: „Rozhodování ve sporu o průběhu objektivně zjistitelné hranice mezi pozemky je v pravomoci soudu. Žalobní návrh je třeba formulovat tak, že jde o spor o určení vlastnictví, příp. o vyklizení přesně určené části pozemku. Jestliže se žalobce domáhá určení průběhu hranice mezi pozemky, musí soud žalobce poučit o nutnosti upravit žalobní návrh (petit) tak, aby odpovídal § 126 odst. 1 obč. zák., příp. žalobě na určení vlastnictví.“ Toto řešení však podle tohoto rozsudku není možné, jestliže původní hranice mezi sousedními pozemky se stala z jakýchkoli důvodů neurčitou, objektivně již nelze zjistit, kudy vede, a je třeba ji znovu vytýčit.

Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je důvodné. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu zrušit; vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (243b odst. 2, 3 o. s. ř.).